

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2019. gada 19. novembrī
(OR. en)

14055/1/19
REV 1

COMPET 736
MI 786
IND 289

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
lepr. dok. Nr.:	14055/19
Temats:	Eiropas konkurētspējas ārējais aspekts

Gatavojoties Konkurētspējas padomes sanāksmei 2019. gada 29. novembrī, pielikumā pievienota prezidentvalsts sagatavota piezīme par Eiropas konkurētspējas ārējo aspektu.

ES konkurētspējas ārējais aspekts

Konkurētspējas padome (Iekšējais tirgus un rūpniecība)

2019. gada 28. novembris

1. ES kā globāli savienota ekonomika un pasaules lielākā brīvās tirdzniecības zona saskaras ar nepieredzētu skaitu jaunu izaicinājumu un megatendenču. Tās aptver gan pasaules tirdzniecības palēnināšanos, gan digitālo apvērsumu un klimata pārmaiņas. Turklāt, ņemot vērā nesenās pārmaiņas lielvaru dinamikā, ES attiecības ar pārējiem lielākajiem tirdzniecības blokiem, jo īpaši ar Ķīnu un Amerikas Savienotajām Valstīm (ASV), ir kļuvušas sarežģītākas. Jo īpaši ES būtu efektīvi jārisina vienlīdzīgu konkurences apstākļu trūkuma problēma.
2. Eiropas rūpniecības nozaru un uzņēmumu spēja sekmīgi konkurēt pasaules tirgos un to piekļuve globālām vērtības ķēdēm ir galvenie priekšnoteikumi ilgtspējīgai Eiropas izaugsmei un konkurētspējai. Tādēļ mums būtu jānodrošina, ka Eiropa būs līdere nākotnes tehnoloģiju, inovācijas un ilgtspējas jomā, tādējādi tālredzīgi kalpojot arī stratēģiskajai autonomijai. Tas nozīmē arī to, ka rūpniecības nozaru un uzņēmumu rīcībai ir jābūt ekoloģiski un sociāli atbildīgai.
3. Ir divi aspekti, kas ir saistīti ar Eiropas ārējo konkurētspēju. Pirmkārt, mums ir jānodrošina konkurētspējīgi vietējie tirgi, inovācijas spējas, pietiekamas prasmes, vienlīdzīgi konkurences apstākļi Eiropas tirgos un uzņēmējdarbības vide, kas ir labvēlīga uzņēmumiem, lai tie varētu izvērst savu darbību un piesaistīt ieguldījumus. Šie priekšnoteikumi ir cieši saistīti ar Eiropas izaugsmes politiku un redzējumiem, kas izklāstīti Somijas prezidentūras dokumentā "*Redzējums par ilgtspējīgu izaugsmi*". Otrkārt, ir ļoti svarīgi spēt Eiropas rūpniecības nozarēm un uzņēmumiem nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus pasaules mērogā.

4. Šajā dokumentā galvenā uzmanība ir pievērsta otrajam no minētajiem ES konkurētspējas ārējiem aspektiem, proti, vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanai pasaules mērogā, lai Eiropas rūpniecības nozares un uzņēmumi, tostarp MVU, varētu piekļūt pasaules tirgiem, maksimāli palielināt savu vērtību radīšanu, kā arī atbalstīt vērtības ķēžu izveidi un attīstību un to integrāciju globālos vērtības radīšanas tīklos.
5. Vienlīdzīgus konkurences apstākļus pasaules tirgos būtiski ietekmē šādas megatendences:
 - klimata pārmaiņas un pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku,
 - digitalizācija un jaunās tehnoloģijas, kā arī to ietekme uz vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, jo īpaši tiešsaistes platformu ekonomikā,
 - tirgu kropļojoša prakse, ko īsteno trešās valstis, kuras saviem uzņēmumiem nodrošina negodīgas priekšrocības, piemēram, piešķir valsts atbalstu un ierobežo ārvalstu uzņēmumu piekļuvi tirgum.

Klimata pārmaiņas un pāreja uz klimatneitrālu ekonomiku

6. Klimata pārmaiņām ir milzīga ietekme uz pasaules ekonomiku. Tas ir izaicinājums, bet tas būtu jāuzskata arī par iespēju, raugoties no globālās konkurētspējas perspektīvas Eiropai. Daudzos gadījumos priekšrocības iegūs tie, kas rīkosies visātrāk, veidojot un iekarojot strauji augošo tirgu. Tādēļ ES būtu jāizstrādā visaptverošs un konsekvents plāns tam, kā savlaicīgi uzņemties vadošo lomu tirgos, kas saistīti ar pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku.
7. Tuvākajā nākotnē pasaules tirgos būs liels pieprasījums pēc inovatīvām klimatneitrālām tehnoloģijām un risinājumiem. Eiropai vajadzētu būt pirmajai, kas ievieš šīs tehnoloģijas, un darīt visu, lai izstrādātu Eiropas standartus, kurus tirgus pieņems kā globālus standartus. Šie centieni būtu jāatbalsta ar privātā un publiskā sektora ieguldījumiem inovācijās un tehnoloģijās, kā arī ar tālredzīgu regulējumu un standartiem. Tas pavērtu ceļu sociāli un ekonomiski dzīvotspējīgai un taisnīgai pārejai, kas Eiropas "tīrās" rūpniecības nozarei radītu konkurētspējas priekšrocības.

Digitalizācija un jaunās tehnoloģijas un to ietekme uz vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem, jo īpaši tiešsaistes platformu tirgū

8. Lai uzlabotu produktivitāti un konkurētspēju pasaules tirgos, ES ir jāieņem līderpozīcijas digitālās ekonomikas attīstīšanā. Tas nav viegls uzdevums, jo citi nozīmīgi tirdzniecības bloki daudzās uzņēmējdarbības jomās attīstības un jo īpaši vairāku būtisku digitālu tehnoloģiju un risinājumu komercializācijas ziņā ir priekšā Eiropas Savienībai.
9. Tas jo īpaši attiecas uz tiešsaistes platformu ekonomiku, jo pasaules un arī Eiropas tirgos dominē neliels skaits platformu uzņēmumu, kuri nav Eiropas uzņēmumi. Šo uzņēmumu pārmērīgi spēcīgā pozīcija tirgū lielā mērā ir balstīta uz to spēju savākt, kombinēt un pārvaldīt lielu apjomu datu tā, ka tie var piedāvāt pilnīgi jaunus pakalpojumu veidus uzņēmumiem un patērētājiem. Tas rada situāciju, kurā šie lielle platformu uzņēmumi arvien vairāk sāk dominēt un konkurentiem tiek traucēta vai pat liegta piekļuve tirgum, vai kurā citu uzņēmumu darbības vairākos sektoros kļūst ļoti atkarīgas no šo lielo tiešsaistes platformu rīcības.
10. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir ārkārtīgi svarīgi, lai ES varētu iejaukties lielu tiešsaistes platformu uzņēmumu kaitīgās darbībās, kad tie darbojas Eiropas tirgos. Mums būtu jāturpina apsvērt dažādas politiskās reakcijas, ar kurām varētu šo jautājumu risināt, un tas, vai esošie politikas instrumenti atbilst paredzētajam mērķim. Piemēram, ir pierādījies, ka ar konkurences noteikumiem var efektīvi un iedarbīgi pārbaudīt, kā tirgū darbojas dominējošie uzņēmumi, vai aizliegt apvienošanās, kas kaitē konkurencei Eiropas tirgū. Būtu jāturpina izskatīt, vai ar ES konkurences noteikumu izpildi vien pietiek, lai risinātu jautājumus digitālajā platformu ekonomikā. Turklāt būtu svarīgi izpētīt, vai mēs, iespējams, varam ierosināt jaunus politikas instrumentus un vai ir vajadzīgi tādi jauni politikas instrumenti, ar kuriem iejaukties tiešsaistes platformu kaitīgās darbībās nolūkā nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas Savienībā.

11. Dati ir kļuvuši par vērtīgu kapitālu daudziem uzņēmumiem un veido to uzņēmējdarbības pamatu. Turklāt, kā jau minēts, spēcīgu pozīciju iegūšana attiecībā uz piekļuvi datiem un to apstrādi ir kļuvusi par efektīvu instrumentu, kā dominēt tirgū. ES būtu jāizstrādā visaptverošs plāns tiesiskajam regulējumam attiecībā uz datiem un arī taisnīgu un inovatīvu datu izmantošanu un atkārtotu izmantošanu, lai maksimāli palielinātu ieguvumus, piemēram, saistībā ar datu koplietošanu, un nodrošinātu MVU piekļuvi datiem. Tam būtu arī jānodrošina skaidrība par to, kādi datu aktīvi kam ir nepieciešami un kādiem konkurenci veicinošiem mērķiem. Inovatīva un konsekventa pieeja datu politikai arī varētu paātrināt mākslīgā intelekta izstrādi un ieviešanu ES.

Tirgu kropļojošas darbības, ko īsteno dažās trešās valstīs, kuras saviem uzņēmumiem nodrošina negodīgas priekšrocības, piemēram, piešķir valsts atbalstu un ierobežo ārvalstu uzņēmumu piekļuvi tirgum

12. Ir zināms, ka dažās trešās valstīs, kurām ir liela ekonomiskā vara, aktīvi iejaucas tirgu darbībā, saviem uzņēmumiem piešķirot priekšrocības, un tas kropļo konkurenci un vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Šīs darbības var ietvert, piemēram, valsts subsīdijas vai ārvalstu uzņēmumu piekļuves tirgum ierobežošanu.
13. Šāda rīcība ir radījusi situāciju, kur Eiropas Savienībai ir jāieņem stingrāka nostāja un proaktīvi jāaizstāv ES uzņēmumu intereses. Atvērtībai tirdzniecībā, kuras pamatā ir konkurence un spēcīga inovācija, ir būtiska nozīme ekonomikas izaugsmes un konkurētspējas atbalstīšanā. Konsekventi ir pierādījis, ka atvērti tirgi ir efektīvāki un noturīgāki pret krīzēm nekā ekonomikas ar lieliem šķēršļiem un ierobežojumiem. Tādēļ ES ir aktīvi jāiestājas par vajadzību pēc vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem gan pie sevis, gan pasaulē un jāturpina uzturēt atvērta, pārredzama un daudzpusēja uz noteikumiem balstīta tirdzniecības sistēma. Turklāt steidzami ir nepieciešami kopīgi globāli standarti attiecībā uz eksporta kredītiem. ES būtu jāturpina virzīt šo procesu starptautiskajā darba grupā eksporta kredītu jautājumos, lai nodrošinātu ziņošanu par eksporta kredītiem atsevišķu projektu līmenī un nodrošinātu to pārredzamību.

14. Ir skaidrs, ka problēmas saistībā ar piekļuvi pasaules tirgum būtu jārisina galvenokārt ar tirdzniecības politikas palīdzību. Tomēr, ja tas nav iespējams, jo otra puse nevēlas problēmu risināt, mums ir jābūt gataviem apsvērt citus veidus, kā stiprināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, lai uzlabotu ES konkurētspēju Eiropas rūpniecības nozaru un uzņēmumu labā. Šiem pasākumiem būtu jāatbilst šādām prasībām: ES par pasākumiem var lemt un tos īstenot vienpusēji, un tie negatīvi neietekmē tirgus atvērību un Eiropas tirgus vai Eiropas rūpniecības nozares un uzņēmumu darbību. Ir svarīgi norādīt, ka ES šos pasākumus īstenotu vienpusēji un tie attiektos tikai uz negodīgu praksi, kas kropļo vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas tirgū.
15. Dažu valstu negodīgā rīcība un vienlīdzīgu konkurences apstākļu trūkums ir pievērsuši lielu uzmanību un tiek uzskatīti par vienu no galvenajiem šķēršļiem Eiropas konkurētspējai un izaugsmei. Daudzas dalībvalstis jau ir paidušas savas bažas par šo sarežģīto situāciju. Dažas dalībvalstis uzskata, ka vienlīdzīgus konkurences apstākļus varētu atjaunot, ja tiktu mīkstināti ES konkurences noteikumi, lai konkurētu pasaules tirgos. No otras puses ir dalībvalstis, kas uzsver atvērtu tirgu un spēcīgas konkurences nozīmi Eiropas tirgos, jo tas galu galā dod labumu Eiropas uzņēmumiem un patērētājiem. Tās uzskata, ka Eiropas tirgi ir atvērti trešo valstu uzņēmumiem, bet tiem būtu jāpiemēro tādi paši noteikumi kā Eiropas uzņēmumiem. Dalībvalstu komentāri un šo komentāru pamatojums ir vērtīgs materiāls, jo sniedz ieguldījumu turpmākajās diskusijās.

16. ES ir visas iespējas gūt panākumus globālajā konkurencē un ieņemt līderpozīcijas pasaules tirgos kā atvērtas tirdzniecības aizstāvei. Tomēr jāatzīst, ka dažas no ģeopolitiskajām pārmaiņām pēc būtības var būt paliekošas un ES ir jāturpina rīkoties proaktīvi un jāspēj ātri reaģēt uz nesējām pārmaiņām un šo pārmaiņu radīto ietekmi. Tam ir nepieciešamas jaunas prasmes, kā arī ieguldījumi izglītībā, pastāvīgā apmācībā, pārkvalificēšanā un kvalifikācijas celšanā. ES arī turpmāk ir jāpaliek vienotai un apņēmīgi jārīkojas, lai stātos pretī izaicinājumiem un tos pārvērstu panākumos.

Jautājums:

Kāds ir labākais ES politikas un pasākumu kopums, ar kura palīdzību mēs varam nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus saviem uzņēmumiem?
